

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI ABU RAYHON BERUNIY
NOMIDAGI URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI

“QURILISH VA ARXITEKTURA SOHASIDAGI INNOVATSION
G'OYALAR, INTEGRATSIYA VA TEJAMKORLIK”

УРГЕНЧСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ АБУ РАЙХАНА БЕРУНИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
«ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ, ИНТЕГРАЦИЯ
И ЭКОНОМИКА В ОБЛАСТИ
СТРОИТЕЛЬСТВА И АРХИТЕКТУРЫ»

IN THE NAME OF
ABU RAYHAN BERUNI
URGANCH STATE UNIVERSITY

“INNOVATIVE IDEAS, INTEGRATION,
AND ECONOMY IN THE FIELD OF
CONSTRUCTION AND
ARCHITECTURE”
SCIENTIFIC AND PRACTICAL
REPUBLICAN CONFERENCE

MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA
ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA
1-TO'PLAMI

TASHKILIY QO‘MITASI:

RAIS:

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti rektori v.v.b.,
professor - **S.U. Xodjaniyazov**

HAMRAISLAR:

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti ilmiy ishlar va
innovatsiyalar bo‘yicha prorektori, PhD, dotsent - **Z.Sh. Ibragimov**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti xalqaro hamkorlik
bo‘yicha prorektori, f-m.f.d., professor - **G‘.U. Urazboyev**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti, Texnika fakulteti
dekani, f-m.f.n., dotsent - **M.Q. Qurbanov**

Toshkent davlat transport universiteti, Avtomobil yo‘llari muhandisligi
fakulteti dekani, t.f.d., professor - **A.X. Urokov**

Xorazm viloyati Qurilish va uy-joy kommunal xo‘jaligi boshqarmasi, Urganch
tuman bosh arxitektori - **R.B. Matmurotov**

ILMIY KOTIB:

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti, “Qurilish”
kafedrası dotsenti, PhD - **A.A. Qutlijev**

TASHKILIY QO‘MITA A‘ZOLARI:

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti yoshlar masalalari
va ma‘naviy-ma‘rifiy ishlar bo‘yicha prorektori, PhD, dotsent - **D.I. Ibadullayev**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti moliya-iqtisod
ishlari bo‘yicha prorektori - **A. Atajanov**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti “Qurilish”
kafedrası mudiri, t.f.n., dots. – **Q.K. Axmedov**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti “Arxitektura”
kafedrası mudiri **R. Palvanov**

t.f.d., prof., R. Raximov, t.f.d., prof., B.Raxmonov, t.f.n., dots., K.Kuryozov, i.f.n., dots., N. Sattorov, a.f.n., dots., M. Setmamatov, a.f.f.d., dots., S. Atoshev, a.f.f.d., Sh. Abdullayeva, dots., Sh. Xo‘janiyozov, t.f.f.d., S. Sultanova, A. Atamuratov, A. Seyitniyozova, N. Kariyeva, S. Rajabov, S. Yusuf, A. Sobirov, X. Madirimov, X. Radjabov, I. Bekturdiyev, B. Radjapov, A. Xodjayazov, A. Matkarimov, M. Djumanazarova, R. Nafasov, Sh. Navruzov, Y. Tadjiyev, R. Sovutov, A. Samandarov, L. Yusupova, Sh. Masharipov, H. Bekchanov, D. Shalikarova, S. Nurmuhammedov, I. Matnazarov, Q. Soburov, K. Yuldashev, A. Bobojonov, Sh. Nurimetov, H. Masharipova, S. Qurambayev, M. Ashurova, A. Shomurotov.

ILMIY-TEXNIK ANJUMAN DASTURIY QO‘MITASI:

Rais: “ARXITEKTURA, QURILISH, DIZAYN” ilmiy-amaliy jurnalining bosh muharriri, i.f.d., prof. **Nurimbetov Ravshan Ibragimovich**

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universitetida 2025 yil 15-16-sentabr kunlari “Qurilish va arxitektura sohasidagi innovatsion g‘oyalar, integratsiya va tejamkorlik” mavzusidagi respublika miqyosidagi ilmiy va ilmiy-texnik konferensiya materiallari kiritilgan.

To‘plamga kiritilgan maqolalar mazmuni, ilmiy salohiyati va keltirilgan dalillarning haqqoniyligi uchun mualliflar mas’uldirlar.

2. Мачонов Б.Г. Традиции жилищного строительства Узбекистана// Научно-практический журнал архитектуры, строительства, дизайна. – 1-2/2017. - С 24.
3. Худайбергенов К. Хива – старейшая крепость в мире. – Ташкент: 2012. – С. 300.
4. Матякубов Х.Х. К вопросу о возникновении архитектуры и способах строительства из соломенного кирпича в Хорезме. История Хорезма в современных исследованиях. – Ташкент: Научный сборник, 2019. – С. 197.
5. Болтаев А. Архитектурные правила Хивы. - Ташкент: Хорезм. 2013, – С. 43.
6. Снесарев Г.П. Домусульманские обряды и обычаи хорезмийцев. - Ургенч: 2018, - С. 144.
7. Ахмедов М.К. Планировочная ориентация средневековых архитектурных ансамблей и некоторые вопросы теории архитектуры Средней Азии //Строительство и архитектура Узбекистан 1978. №11– С.12-14.
8. Римша А.Н. Градостроительство в условиях яркого климата. Москва «Стройиздат». –1979, С. 309

MILLIY AN'ANALAR ASOSIDA JAMOAT BINOLARI INTERYER DIZAYNINI SHAKLLANTIRISH

Alliyarova Anisa Dauletyar qizi

QQDU “Arxitektura” kafedrası stajyor o‘qituvchi, anisa013096@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada restoran interyerlarini zamonaviy dizayn talablari asosida, milliy urf-odat va an'analarni hisobga olgan holda shakllantirish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, O'zbekiston madaniy merosiga xos bo'lgan bezak san'ati, me'moriy unsurlar hamda xalq amaliy san'atining restoran ichki makonida qanday uyg'unlashtirilishi mumkinligi yoritiladi.

Аннотация

В данной статье анализируются вопросы формирования интерьеров ресторанов на основе современных требований дизайна, с учетом национальных обычаев и традиций. Также будет освещено, как декоративно-прикладное искусство, архитектурные элементы и народное прикладное искусство, характерные для культурного наследия Узбекистана, могут быть гармонизированы во внутреннем пространстве ресторана.

Abstract

This article analyzes the issues of forming restaurant interiors based on modern design requirements, taking into account national customs and traditions. It also highlights how decorative art, architectural elements, and folk applied arts characteristic of Uzbekistan's cultural heritage can be harmonized in the restaurant's interior space. Uzbekistan's cultural heritage can be combined in the restaurant's interior

Kalit soʻzlar

interyer, dizayn, milliy anʼanalar, restoran, zamonaviylik, bezak, sanʼati, milliy identitet.

Ключевые слова

интерьер, дизайн, национальные традиции, ресторан, современность, декор, искусство, национальная идентичность.

Keywords

interior, design, national traditions, restaurant, modernity, decoration, art, national identity.

Kirish

Zamonaviy davrda dizayn sanʼati insonning estetik didi, madaniy xotirasi va hayot tarzini oʻzida mujassam etuvchi muhim sohalaridan biriga aylangan. Ayniqsa, jamoat joylari, xususan restoran interyerlarini yaratishda milliy urf-odat va anʼanalarni inobatga olish, ularni zamonaviy dizayn tendensiyalari bilan uygʻunlashtirish dolzarb masalalardan hisoblanadi. Har bir millatning oʻziga xos madaniy merosi, meʼmoriy maktabi va hunarmandchilik anʼanalari mavjud boʻlib, ularni zamon talablariga mos talqinda qayta joriy etish orqali noyob dizayn echimlariga erishilmoqda. [6]

Asosiy qism

Restoran – bu nafaqat ovqatlanish maskani, balki inson hissiyotlariga ta'sir ko'rsatadigan estetik va madaniy makondir. Uning interyeri mehmonlarda iliqlik, ishonch va estetik qoniqish uyg'otishi kerak. Shu sababli, dizaynerlar oldida turgan eng muhim vazifalardan biri – milliylik va zamonaviylik o'rtasidagi uyg'unlikni yaratishdir. O'zbekistonning boy me'morchilik merosi, xalq amaliy san'ati, naqshlar va bezak elementlari orqali shakllangan interyerlar nafaqat zamonaviy ko'rinishga ega bo'ladi, balki milliy ruhni ham o'zida aks ettiradi.

Milliy an'analar – dizaynning estetik ildizi. O'zbekiston xalqi asrlar davomida shakllantirgan me'morchilik maktabi, bezak san'atining turli yo'nalishlarini o'z ichiga olgan: [2] ***ganchkorlik, yog'och o'ymakorligi, sopol va chinni ishlov, zardo'zlik, kashtachilik*** kabi san'at turlari ana shunday merosning ajralmas qismidir. Bugungi interyer dizaynida ushbu elementlardan ilhomlanish, ularni zamonaviy ko'rinishda talqin qilish orqali nafis va o'ziga xos makonlar yaratish mumkin. [4]

Masalan, **milliy naqshlar, do'ppi va gilam naqshlaridagi geometrik shakllar, an'anaviy to'qimachilik mahsulotlari** interyerni nafaqat bezaydi, balki u orqali milliylik hissi beriladi. Bu kabi elementlar odamda tarixiy ildizlariga nisbatan g'urur, qadriyatga sadoqat va o'zligini anglash hissini uyg'otadi.

Zamonaviy dizayn yo'nalishlarida milliylikni aks ettirish. Bugungi dizayn makonida **minimalizm, loft, skandinav, boho** va **eklektika** kabi uslublar keng tarqalgan. Ushbu uslublarni milliy elementlar bilan uyg'unlashtirish orqali quyidagi kombinatsiyalar vujudga kelmoqda:

Milliy minimalizm – soddalik va sof shakllarni ustuvor qo'ygan interyerlarda yog'ochdan ishlangan mebellar, gilamlar va sopol idishlar orqali milliy aksentlar yaratiladi.

Etnik-loft – sanoat ko'rinishidagi ochiq g'isht devorlar, metall detallar va soddalashtirilgan makonda qadimiy bezaklar, yog'och ustunlar, chiroqlar orqali tarix va zamonaviylik uyg'unligi yuzaga keladi.

Boho-etnik – turli matolar, ochiq ranglar va erkin kombinatsiyalar orqali o‘zbek madaniyati erkin talqinda namoyon etiladi.

Mahalliy materiallar va ekologik dizayn. Milliy interyer yaratishda **mahalliy materiallardan** foydalanish — ekologik barqarorlik, estetik yondashuv va iqtisodiy samaradorlikni o‘zida mujassam etadi. *Ganch, yog‘och, sopol, gil* kabi tabiiy resurslar yordamida yaratilgan ichki makon mehmonlarga ilqlik, tabiiylik va madaniy yaqinlik tuyg‘usini baxsh etadi. Bu nafaqat estetik, balki ekologik va madaniy jihatdan ham dolzarb yondashuv hisoblanadi. [3], [7]

Hunarmandchilik mahsulotlari – madaniy boylikni ifoda etuvchi dekor

Interyerda qo‘lda ishlangan hunarmandchilik mahsulotlaridan foydalanish orqali makonga chuqur madaniy mazmun berish mumkin. Quyidagi elementlar bunga misol bo‘la oladi: [4]

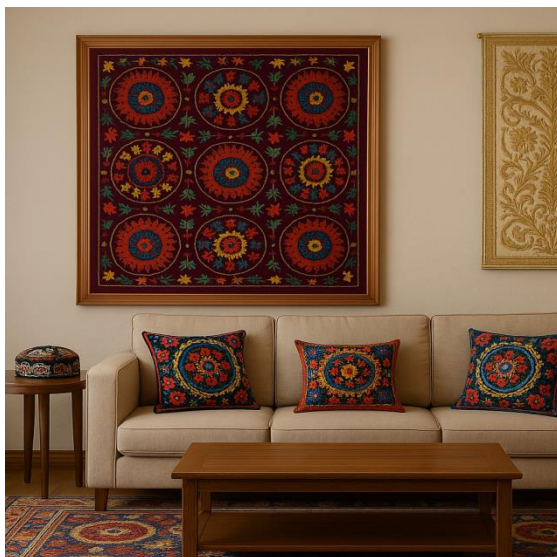
Devorlarga osilgan naqshli laganlar,
Ganchkorlik san’atidagi shift va devor bezaklari,
Zardo‘zi bilan ishlangan matolar,
Chinni va misdan yasalgan yoritgichlar,
Qo‘lda to‘qilgan gilam va milliy mebel elementlari.

Ushbu elementlar orqali oddiy makon madaniy ruhi bo‘lgan makonga aylanadi.

Interyer – madaniy diplomatiya vositasi. Bugungi restoranlar nafaqat ovqatlanish joyi, balki **estetik va madaniy tajriba** manbaiga aylanmoqda. Ayniqsa xorijiy turistlar uchun milliy ruhiyat bilan boyitilgan interyerlar o‘zbek madaniyatini his qilish imkonini beradi. Mahalliy aholiga esa bu – o‘zligiga bo‘lgan hurmat, estetik zavq va tarixiy xotiraning ifodasidir. Shu sababli, restoran interyerlarini **milliy san’at elementlari bilan boyitish** – **madaniy diplomatiya** vositalaridan biri hisoblanadi. [6],[2]

Kutubxonaning ichki bezaklari o‘zbek milliy me’morchiligi va san’atining yorqin namunasidir. Interyerda ganch o‘ymakorligi, koshinkorlik va yog‘och o‘ymakorligi kabi an’anaviy bezak turlari qo‘llanilgan. Devor va shiftlarda milliy naqshlar bilan bezatilgan ganch o‘ymakorligi, ustun va eshiklarda yog‘och

o‘ymakorligi san’ati namoyon bo‘ladi. Shuningdek, koshinlar bilan ishlangan devor bezaklari kutubxona interyeriga o‘ziga xos ko‘rk bag‘ishlaydi.[6]

1-Rasm. Do‘ppi, gilam va zardo‘zlik – interyer ko‘rinishi A. Alliyarova loyihasi

Afsuski, ayni paytda kutubxonaning interyeriga oid aniq rasmlarni taqdim eta olmayman. Biroq, kutubxonaning rasmiy veb-sayti va boshqa ishonchli manbalarda interyerga oid fotosuratlar mavjud bo‘lishi mumkin. Shuningdek, kutubxonaga tashrif buyurib, uning milliy naqshlar bilan bezatilgan interyerini shaxsan ko‘rishingizni tavsiya qilaman.[2]

Jamoat binolari interyerlarida milliy an’analarni aks ettirish – bu avlodlararo bog‘liqlikni ta’minlash, madaniyatni asrash va uni zamonaviylik bilan uyg‘unlashtirish imkonidir. Arxitektorlar va dizaynerlar ushbu vazifani bajarishda milliy bezaklar, materiallar va shakllardan mohirona foydalanib, o‘ziga xos me’moriy makonlar yaratishlari lozim. Shu orqali jamoat binolari xalqimizning tarixiy xotirasi va ma’naviy boyligining yorqin ifodasiga aylanadi.[10]

Jamoat binolari interyerlarini milliy an’analar asosida shakllantirish nafaqat estetik go‘zallik, balki xalqning ma’naviy merosi va tarixiy xotirasini asrab-avaylashga xizmat qiladi. Bunday yondashuv orqali zamonaviy arxitektura va dizayn milliy ruhda boyitilib, jamiyatda madaniy va estetik qadriyatlar mustahkamlanadi. Milliy bezak elementlari, xalq amaliy san’ati namunalaridan foydalanish, an’anaviy ranglar uyg‘unligi hamda tarixiy shakllarni zamonaviy talqinda aks ettirish orqali

interyerlar o'ziga xos milliy qiyofa kasb etadi. Shu bilan birga, bu yondashuv yosh avlodda milliy g'urur va estetik didni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Kelajakda jamoat binolarini loyihalash va bezashda milliy an'analarga asoslangan yondashuvlarni kengroq qo'llash, milliy me'morchilik maktabini rivojlantirishga zamin yaratadi.

Xulosa

Restoran interyerlarini **milliy an'analar asosida shakllantirish** nafaqat dizayn yondashuvi, balki madaniy, ijtimoiy va estetik qadriyatlarni targ'ib qilishning samarali usulidir. Bu orqali **milliy identitet mustahkamlanadi, hunarmandchilik rivojlanadi, turistik jozibadorlik oshadi**, va eng muhimi – **kelajak avlodlarga milliylikni saqlagan holda yetkazish imkoniyati yaratiladi**. Zero, madaniy merosimizni zamonaviy dizayn orqali ifodalash — bu avlodlar orasidagi ruhiy bog'liqlikni mustahkamlashdir. Milliy ananalarimizni ushbu korinishtagi buyumlar bezasak kelajak avlotga bizning milliyligimiz tolaligisha etip boradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Shodiyeva, M. X. (2024). O'zbekiston milliy interyer dizaynining shakllanish bosqichlarini davrlarga bo'lib o'rganish uslubi. Art and Design: Social Science, 4(05), 19–23.
2. Mansurov Ya. Интерьер и оборудование. Дарслик. –Т: ТАҚИ 2016
3. “Dunyo taomlari” milliy restorani - bejirim dizayn, betakror ta'm va yoqimli taassurot. (2017).
4. Maxkamov, S.X “Interyer jihozlash” Oqib qo'llanma - T; TAQU 2020
5. Ziynat Design. (n.d.). Mehmonxona sanoati.
6. O'zbekiston Bunyodkori ijtimoiy-iqtisodiy gazeta, 4-bet, №37 (386) soni, 2020y, 19 may.
7. A.S.Uralov, L.A.Adilova. Landshaft arxitekturası. T.2014.
8. Yusupov R. “O'zbekiston me'moriy merosi” – Toshkent, 2021.
9. Karimov A. “Milliy interyer dizayni asoslari” – Samarqand, 2020.